

LUDENDO
DISCAMUS!

DOROTA
ŻUCHOWSKA

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania do języka łacińskiego i kultury antycznej dla szkoły ponadpodstawowej

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek

Recenzja merytoryczna – Tomasz Damulewicz

Maria Pawłowska

dr Beata Rola

Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat zajęć:

Odmiana rzeczowników deklinacji IV

Klasa / czas trwania zajęć

Klasa III / 1 godzina lekcyjna

Cele

ogólne: doskonalenie techniki przekładu tekstu łacińskiego na język polski; uświadomienie wpływu antyku na kształtowanie się języków i nauki nowożytnej; kształtowanie kompetencji kluczowych; wdrażanie do pełnego uczestnictwa w lekcji zwłaszcza uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

szczegółowe: uczeń wymienia nazwy zmysłów w języku łacińskim oraz znanych mu językach nowożytnych; odmienia rzeczowniki dekl. IV; tłumaczy tekst podręcznikowy zawierający poznany materiał leksykalno-gramatyczny; dokonuje porównania słownictwa poznanego na lekcji w językach nowożytnych

Metody

słowne: wyjaśnienie; aktywizujące: dedukcyjna, heureka; praktyczne: ćwiczeń; korzystania z materiałów źródłowych: tekst, słownik; inne: metoda bezpośrednia, gramatyczno-tłumaczeniowa, analityczna.

Formy pracy: grupowa; zbiorowa; indywidualna

Środki dydaktyczne

1. tablica multimedialna z oprogramowaniem (komputery z dostępem do Internetu, rzutnik);
2. strona internetowa:
  - M.T. Cicero, De natura deorum <https://www.loebclassics.com/view/marcus_tullius_cicero-de_natura_deorum/1933/pb_LCL268.259.xml> [dostęp 7 czerwca 2019]
3. słowniki łacińsko-polskie, red. K. Kumaniecki i polsko-łacińskie, red. L. Winniczuk lub <<https://pl.glosbe.com/pl/la>>; <<https://pl.glosbe.com/la/pl>> [dostęp 7 czerwca 2019]
4. wydruki zawierające tekst *De sensibus* oraz ćwiczenia

Opis przebiegu lekcji

Nauczyciel podaje cele zajęć, po czym powtarza z uczniami podstawowe informacje dotyczące przynależności rzeczowników łacińskich do deklinacji. Zapisuje na tablicy czasownik *sentire*. Uczniowie podają jego formy podstawowe i znaczenie polskie (czuć, odczuwać). Nauczyciel pyta – co służy człowiekowi do odbierania bodźców? Gdy pada odpowiedź „zmysły”, prosi o nazwanie zmysłów i ich organów w języku polskim. Zleca przekład następującego zdania: *Visus, auditus, olfactus, gustus, tactus*

sensus sunt. Uczniowie tłumaczą zdanie i analizują je pod względem gramatycznym. Nauczyciel wskazuje na związek gramatyczny i znaczeniowy rzeczownika **sensus** z zapisanym na tablicy czasownikiem. Z odmianą rzeczowników dekl. IV uczniowie zapoznają się dedukcyjnie, tłumacząc pozostałą część tekstu **De sensibus** (zał.1). Następnie w parach wykonują ćwiczenie (zał.2). Przy kolejnym zadaniu pracują w 5-6 grupach. Każda wyszukuje w słowniku internetowym tłumaczenie słowa **zmysł** w podanym języku nowożytnym. Dla porównania rzeczowniki zapisywane są na tablicy. Na podsumowanie zajęć nauczyciel jeszcze raz czyta czytankę oraz zadaje krótkie pytania do tekstu w języku łacińskim. Na koniec zadaje pracę domową (zał. 3).

Zał. 1. De sensibus. Visus, auditus, olfactus, gustus et tactus sensus sunt. Organum visus oculus est. Organum olfactus nasus est. Organa auditus aurēs sunt. Organum tactus cutis est. Organum gustus lingua est. Sensus in corpore optime collocati sunt. Oculi in alta capitis parte sedem habent, ideo sicut corporis ministri sunt. Auditus sensu sonos audimus. Aurēs sonum percipere debent, qui natura in sublime fertur. Idcirco recte in partibus lateralibus capitis positae sunt. Quoque nasus, qui odores percipit et lingua, qua sentire saporem potionum et ciborum possumus in capite sitae sunt. Tactus autem toto corpore locatus est. Quae de causa frigus et calor a hominibus aequabiliter sentiuntur.

Zał. 2. Propozycja ćwiczenia do opracowania przez nauczyciela: Uzupełnij formy wg podanego wzoru: czasownik: audio,-ire,-ivi,-itum; rzeczownik w nom. sg. auditus; rzeczownik w podanym przypadku: abl. sg. auditu; tłumaczenie formy: słuchem

Zał. 3 Zadania do wyboru: I. Do podanych zmysłów dopisz w języku łacińskim nazwy adekwatnych organów, a następnie przyporządkuj właściwy im opis: 1. auditus 2. olfactus 3. tactus 4. visus 5. gustus; a) calorem et frigus percipit; b) sonos audire potest; c) omnia spectant; d) sentit odorem; e) iudicat de sapore. II: Na podanej stronie internetowej znajdziesz fragment dialogu M. T. Cicerona traktującego o zmysłach pt. **De natura deorum** w oryginale oraz języku angielskim. Napisz swoją propozycję przekładu wskazanego fragmentu na język polski.

Komentarz metodyczny

Podczas zajęć zwraca się szczególną uwagę na kształtowanie kompetencji międzykulturowych. Sprzyja temu porównanie leksyki łacińskiej z nowożytną oraz zad. II w pracy domowej. Lekcja może być przeprowadzona w korelacji z innymi przedmiotami, jak języki nowożytne, czy biologia. Doskonali się przy tym umiejętności syntezy i analizy materiału, logicznego myślenia etc. Idealny pracownik, jakim będzie uczestnik tych zajęć za kilka lat, powinien mieć multidyscyplinarną wiedzę, aby sprostać wymaganiom rynku. Proponowane metody służą realizacji treści i osiągnięciu celów kształcenia. Podczas lekcji powinny być respektowane założenia konstruktywizmu (stosowanie dedukcji w połączeniu z innymi metodami

aktywizującymi). Grupowa forma pracy służy nie tylko urozmaiceniu zajęć i nadaniu im właściwego tempa, ale uwzględnia również mniejsze możliwości percepcyjne niektórych uczniów. Dbając o ich komfort należy zwrócić uwagę na wielkość czcionki w wydrukach, odpowiednie nagłośnienie i doświetlenie sali lekcyjnej oraz stopniowanie trudności w prezentacji nowego materiału. Zadania w pracy domowej łączy jeden cel – utrwalenie odmiany rzeczowników dekl. IV oraz nowo poznanego słownictwa; różni zaś stopień trudności. Uczniowie szczególnie zainteresowani przedmiotem będą mogli dodatkowo rozwinąć swoje umiejętności translacji, nie tylko z języka łacińskiego. Uwzględniając ich potrzeby zadanie 1 pracy domowej ma formę zadań maturalnych.